



Seth van der Wielen

kunst·gras *het; o -sen* kunststof die op gras lijkt

Waar staan we?

Antwoorden op niet te beantwoorden vragen.

Elk jaar worden er meer en meer kunstgras voetbalvelden aangelegd. Vanaf 2001 zijn ruim 720 velden aangelegd en goedgekeurd voor wedstrijdgebruik. Vooral de laatste jaren is het aantal velden sterk toegenomen. Er zijn diverse aanbieders (aannemers en toeleveranciers) die volop actief zijn op de aanlegmarkt. Vooropgesteld dat deze bedrijven over ruime kennis en kunde beschikken en u prima kunnen informeren over kunstgras, wil de verstrekte informatie onderling nog wel eens verschillen. Dit is voor een groot deel verklaarbaar door de overtuiging van de kracht van het eigen product, maar ook vanwege het commercieel belang.

Auteur: Seth van der Wielen

De vraag is natuurlijk of producten van verschillende partijen van vergelijkbare kwaliteit zijn of dat er wezenlijke verschillen zijn in onder andere spelcomfort, uitstraling en levensduur. Enig onderzoek leert al snel dat de verschillen tussen de diverse producten aanzienlijk zijn. Het is daarom verstandig om vooraf de gewenste eigenschappen inzichtelijk te maken. Een betaald voetbalorganisatie zal meer belang hechten aan het spelcomfort dan aan een lange levensduur, terwijl bij een amateurvereniging dit andersom zal gelden.

Maar hoe bepaal je nu welke kunstgrasmat het meest geschikt is voor de beoogde toepassing? Momenteel is de informatievoorziening weinig transparant en is de berichtgeving omtrent gebruikerservaringen evenmin eenduidig. Daarbij gaan ontwikkelingen op kunstgrasgebied in (g)ras tempo, waardoor het bepalen van een geschikt sportveldtype niet eenvoudig is. Gemeenten en sportverenigingen hebben, vaak vanwege het ontbreken van voldoende kennis in de eigen organisatie, een grote behoefte aan goede en betrouwbare informatie. Om in die vraag te

voorzien is in 2007 het congres "Help, ik wil een kunstgrasveld" georganiseerd. Met name de problematiek rondom de inkoop van kunstgrasvelden stond op het congres centraal.

Vanwege de aanblijvende behoefte aan informatie wordt in 2008 een vervolg gegeven aan het congres met 'Help, ik krijg een kunstgrasveld'. De titel van dit vervolgcongres zou suggereren dat alle inkoopproblematiek verleden tijd is, echter niets is minder waar. Aanbestedingen verlopen nog steeds stroef en aannemers en opdrachtgevers buitelen nog steeds over elkaar. Met de aankondiging van de introductie van de KNVB-Plusnorm zou hier verandering in moeten komen. Om wat meer inzicht te geven in de huidige stand van zaken rondom de eisen voor kunstgras, techniek, inkoop en de KNVB-Plusnorm is het nuttig om terug te kijken in de geschiedenis van het kunstgras.

Historie

Halverwege de jaren '60 werd kunstgras voor het eerst toegepast in de Verenigde Staten in diverse honkbal- en American football-stadions. deze

zogenaamde Astroturf velden waren gemaakt van nylon vezels. In de jaren '70 waaide het gebruik van kunstgras over naar Europa. In Europa werden de velden echter niet gemaakt van nylon, maar van langere en zachtere polypropyleen vezels. Dit was goedkoper. Bovendien nam de kans op blessures door de zachtere constructie af. Daarnaast werden de velden ingestrooid met zand om zo de kunstgrasmat voldoende stabiliteit en stevigheid te geven. Hiermee was de tweede generatie kunstgrasvelden een feit. Met name in de hockeysport deed dit veld in de jaren '70 zijn intrede. In de jaren '80 kwam de definitieve doorbraak voor het kunstgras. Op de Olympische Spelen werd hockey gespeeld op kunstgras. Andere sportdisciplines, zoals tennis en voetbal, raakten hierdoor geïnteresseerd in de mogelijkheden van kunstgras, ondanks dat nog niet voldaan kon worden aan de specifieke wensen.

**"Halverwege de jaren '60
werd kunstgras voor het
eerst toegepast in de VS"**



De ontwikkelingen bleven daardoor niet stilstaan. De onvrede van voetbalverenigingen met zand ingestrooide velden, stond aan de basis van de derde generatie velden. Bij deze generatie velden werden nog langere en zachtere polyethyleen vezels gebruikt die onderling verder van elkaar stonden. De kunstgrasvelden werden ingestrooid met een combinatie van zand en rubbergranulaat afkomstig van gemalen autobanden, ook wel SBR genoemd. Door de toevoeging van SBR werden de veerkrachtige eigenschappen van de velden verbeterd waardoor de kans op blessures (spieren en gewrichten) verder afnam.

Vanwege twijfels over gevaren voor de gezondheid en het milieu bij het gebruik van SBR en de onaangename geur die het materiaal met name in de zomer verspreidt, werden in 2004 en 2005 door enkele partijen alternatieve materialen ontwikkeld zoals EPDM, TPE, LFR.

Diverse rapporten hebben inmiddels aangetoond dat SBR geen gevaar vormt voor de gezondheid, over mogelijke gevaren voor het milieu bestaat nog geen eenduidig antwoord. Hoewel het rapport van Intron suggereert dat SBR weinig gevaar vormt voor het milieu, zijn op z'n minst vraagtekens te plaatsen bij de juistheid van enkele conclusies in het rapport. Ook de interpretatie van deze conclusies door enkele marktpartijen is discutabel. Een recente tendens op kunstgrasgebied is het aanbrengen van veerkrachtige

lagen onder de kunstgrasmat. De voornaamste reden voor deze ontwikkeling is de geringere veerkracht van de alternatieven voor SBR. Om toch de goede speltechnische kwaliteiten te kunnen waarborgen werd naarstig gezocht naar verende onderlagen. Het AKAM-systeem was de eerste kunstgrasconstructie in Nederland waarbij gebruik werd gemaakt van een verende laag. Recente ontwikkelingen laten zien dat veerkrachtige lagen direct onder de kunstgrasmat worden aangebracht, in plaats van 25 cm diep zoals bij het AKAM-systeem. Mag dit dan de vierde generatie kunstgras genoemd worden? Of zijn de kunstgrasystemen waar helemaal geen rubber meer wordt ingestrooid te typeren als die vierde generatie? Of hebben we het over vijfde en zesde generatie kunstgrasystemen, zoals al in de markt te horen is?

"In de ene sport zal het spelen op een andere ondergrond echter sneller geaccepteerd worden dan in de andere."

Acceptatie en Utopia

Door de uiteenlopende voordelen van kunstgras ten opzicht van traditionele velden zullen naar verwachting steeds meer buitensporten deels overgaan op kunstgras. In de ene sport zal het spelen op een andere ondergrond echter sneller geaccepteerd worden dan in de andere. Cultuurverschillen en de noodzaak om van ondergrond te veranderen, liggen hier vaak aan ten grondslag. Daarbij kan een nieuwe ondergrond ook zorgen voor een soort van nieuwe discipline binnen de sport, denk aan het spelen van tennis op natuurgras, gravel of kunstgras. De hockey-sport is het meest in het oog springende voorbeeld waarbij de komst van kunstgras de sport sterk heeft beïnvloed. Het schoeisel, spelattributen en zelfs tactieken en spelregels zijn aangepast aan de nieuwe ondergrond. Als deze parallel wordt doorgetrokken naar voetbal, is het bijna ondenkbaar dat de impact net zo groot zal zijn als in het hockey. De redenen hiervoor zijn divers. Zowel emotionele als rationele aspecten spelen een rol. Veel gehoord is: de nostalgie verdwijnt met de komst van kunstgras, geen duels meer op modderige velden, de uitstraling van een mooi natuurgrasveld of de geur van vers gemaaid gras. Daarnaast zou kunstgras zich niet lenen voor het maken van slidings en is de aanschaf duur.

Maar golden deze argumenten dan niet voor de sporten waar het spelen op natuurgrasvelden al

bijna niet meer denkbaar is....? Gelukkig zijn leveranciers druk doende om hun producten verder te optimaliseren om zo steeds dichterbij de wensen van de gebruikers te komen. De ontwikkelingen volgen elkaar in een hoog tempo op. De algemene opinie is dat met name de kunstgras voetbalmatten in de afgelopen jaren sterk zijn verbeterd en de verwachting is dat de ontwikkelingen zich nog verder zullen doorzetten.

Kan de komst van de KNVB-Plusnorm dan wel de verwachtingen waarmaken?

Iedere verandering van het traditionele heeft enige acceptatietijd nodig.

Echter, enige realiteitszin is wel op zijn plaats. Een kunstgrasveld, dat optimale prestaties levert voor de voetballende gebruiker, daarnaast geschikt is voor schoolsport, tegelijkertijd een hoge duurzaamheid bezit en niet te duur is, bestaat niet. Verschillende sporttechnische eigenschappen zorgen ervoor dat multifunctionaliteit zijn grenzen kent. Waar tennis en hockey namelijk 'op' het gras gespeeld worden, wordt voetbal 'in' het veld gespeeld omdat voetballers met hun voet onder de bal willen komen.

Desalniettemin zijn de ervaringen van Adviesburo De Meent B.V. in de afgelopen jaren zodanig dat zelfs, in de als conservatief bekend staande voetbalsport, veel verenigingen positief zijn over kunstgras voetbalvelden. Praktische zaken als hogere bespeelbaarheid en capaciteitsproblematiek geven steeds vaker de doorslag om te kiezen voor de aanleg van een kunstgrasvoetbalveld in plaats van een traditioneel natuurgrasveld.

Maar hoe weet een vereniging of gemeente nu welk veld het beste geschikt is voor een specifieke locatie? En, misschien wel belangrijker, hoe zorgen ze ervoor dat ze ook daadwerkelijk krijgen wat ze vragen?

KNVB-Plusnorm

In het congres 'Help, ik wil een kunstgrasveld' en Fieldmanager 5 van 2007 is ruimschoots stilgestaan bij deze vragen. De algehele overtuiging was dat met de introductie van de KNVB-Plusnorm de vraag van de klant eenvoudiger zal moeten resulteren in een correcte omschrijving van het gewenste product. Met de KNVB-Plusnorm zullen ingewikkelde omschrijvingen van vezeltypes, vezeldiktes, stekenaantal etc. tot het verleden behoren en zal alleen nog gespecificeerd worden op functionele eisen in plaats van materiaalspecificaties.

Het is bekend dat de kwaliteit van kunstgras door de jaren heen verslechterd. Met de introductie van de KNVB-Plusnorm worden aan velden hogere speltechnische (aanleg-)eisen gesteld, wat tot gevolg heeft dat de periode dat het veld voldoet de 'basisnorm', verlengd wordt.

In april van dit jaar introduceerde de KNVB de Plusnorm in de vorm van een nieuwsbrief, waarbij de aanbeveling werd gedaan om de eisen uit de Plusnorm meteen in bestekken te gaan opnemen. Daarmee zou de branche een einde kunnen maken aan de vele discussies en juridische conflicten. Vreemd genoeg is het omgekeerde waarheid gebleken.

De introductie van de objectieve en functionele KNVB-Plusnorm heeft dus niet geleid tot een vloeiender verloop van aanbestedingen. Sterker nog, initiële voorstanders van de KNVB-Plusnorm bleken bij aanbestedingen fel tegenstander van de verzwaarde eisen en gaven te kennen dat zij nauwelijks ervaring hadden met de aanleg van velden die daadwerkelijk voldoen aan de Plusnorm.

Kan de komst van de KNVB-Plusnorm dan wel de verwachtingen waarmaken?

Adviesburo De Meent B.V. denkt van wel. Iedere verandering van het traditionele heeft enige acceptatietijd nodig. Dat geldt voor de voetballer die nog niet overtuigd is van de kwaliteiten van kunstgras, maar zeker ook voor de branche.

Seth van der Wielen is bij Adviesburo De Meent B.V. werkzaam als specialist op het gebied van Sport. Tevens is hij vestigingsmanager van het hoofdkantoor van Adviesburo De Meent B.V. te Boxtel. (www.de-meent.nl)

